

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 141/22

Luksemburgā, 2022. gada 7. septembrī

Tiesas spriedums lietā C-391/20 | Cilevičs u.c.

Pienākums īstenot studiju programmas dalībvalsts valsts valodā var būt saderīgs ar brīvību veikt uzņēmējdarbību

Savienība respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas sevī ietver arī attiecīgās dalībvalsts oficiālās valodas aizsardzību

Divdesmit Saeimas deputāti Satversmes tiesā lūdz pārbaudīt Augstskolu likuma atbilstību Satversmei. Šis likums noteic pienākumu augstskolām, tostarp privātajām augstskolām, īstenot studiju programmas tikai un vienīgi latviešu valodā. Tomēr minētajā likumā ir paredzēti četri izņēmumi no šā pienākuma attiecībā uz, pirmkārt, programmām, kuras apgūst ārvalstu studējošie vai kuras tiek īstenotas Eiropas Savienības programmu un starpvalstu līgumos paredzētās sadarbības ietvaros, otrkārt, uz vienu piektdaļu studiju programmas kredītpunktu, treškārt, svešvalodu un kultūras studiju programmām un, ceturtkārt, uz kopīgajām studiju programmām. Turklāt Augstskolu likums nav piemērojams divām privātajām augstskolām, kuru darbību regulē speciālie likumi un kurām ir ļauts turpināt īstenot izglītības programmas citās Savienības oficiālajās valodās.

Satversmes tiesa vaicā Tiesai, vai augstskolu pienākums studiju programmas īstenot tikai un vienīgi latviešu valodā, ir saderīgs ar Savienības tiesībām, konkrēti – ar brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Šodienas spriedumā Tiesa (virspalātas sastāvā) atgādina – lai arī mācību saturs un izglītības, kā arī arodapmācības sistēmas organizēšana ir dalībvalstu kompetencē, tomēr, īstenojot šo kompetenci, tām ir jāievēro Savienības tiesības, it īpaši tiesību normas par brīvību veikt uzņēmējdarbību. Šajā ziņā Tiesa norāda, ka par brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumiem ir uzskatāmi visi pasākumi, kas šīs brīvības izmantošanu aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu. Tiesa norāda, ka šajā gadījumā, lai arī citu valstu pilsoņi drīkst veikt uzņēmējdarbību Latvijā un īstenot augstākās izglītības programmas, šāda iespēja principā ir pakārtota pienākumam šīs programmas īstenot tikai un vienīgi šīs dalībvalsts valsts valodā. Šāds pienākums pēc savas iedabas ir tāds, kas šiem pilsoņiem uzņēmējdarbības veikšanu Latvijā padara mazāk pievilcīgu un tādējādi ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību.

Piemērojot savā judikatūrā konsekventi izmantoto pārbaudes shēmu, turpinājumā Tiesa izvērtē, vai konstatētajam ierobežojumam ir attaisnojums, un pārbauda, vai ir ievērots samērīguma princips.

Attiecībā uz brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu attaisnojamību Tiesa atzīst, ka mērķis veicināt un stimulēt kādas no dalībvalsts oficiālajām valodām lietojumu ir uzskatāms par leģitīmu mērķi, kas pēc savas iedabas spēj attaisnot brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu. Proti, Savienība respektē dalībvalstu nacionālo identitāti, kas sevī ietver arī attiecīgās dalībvalsts oficiālās valodas aizsardzību.

Lai ierobežojums būtu samērīgs, tam, pirmām kārtām, jābūt tādām, kas ir piemērots attiecīgā tiesiskā regulējuma leģitīmā mērķa sasniegšanai. Tātad šim tiesiskajam regulējumam ir jābūt īstenotam saskanīgi un sistemātiski. Tāpēc Tiesa izvērtē, vai no attiecīgā pienākuma paredzētie izņēmumi konkrēti divām augstskolām, kuru darbību regulē speciāli likumi, pēc savas iedabas ir tādi, kas varētu kavēt izvirzītā mērķa sasniegšanu. Ievērojot šo izņēmumu

ierobežoto tvērumu, Tiesa konstatē, ka tā tas nav. Minētie izņēmumi, kas ļauj noteiktām augstskolām piemērot izņēmuma regulējumu, iekļaujas īpašas starptautiskas universitāšu sadarbības ietvaros un tāpēc aplūkoto tiesisko regulējumu nepadara par nesaskanīgu.

Otrām kārtām, ierobežojums nedrīkst pārsniegt izvirzītā mērķa sasniegšanai nepieciešamo. Tādējādi dalībvalstīm principā ir iespējams noteikt pienākumu lietot savu oficiālo valodu augstskolu studiju programmās, ja vien ir paredzēti izņēmumi no šā pienākuma, nodrošinot, ka universitātes studijās var tikt izmantota kāda cita valoda, kas nav oficiālā valoda. Šajā gadījumā, lai netiktu pārsniegts mērķa sasniegšanai nepieciešamais, ar šādiem izņēmumiem būtu jāparedz atļauja lietot citu valodu, kas nav latviešu valoda, vismaz tajās studiju programmās, kas tiek apgūtas Eiropas mēroga vai starptautiskās sadarbības ietvaros, kā arī kultūras un citu valodu, kas nav latviešu valoda, studijās.

Šajos apstākļos Tiesa secina, ka tāds valsts tiesiskais regulējums, kurš augstskolām uzliek pienākumu studiju programmas īstenot tikai un vienīgi šīs dalībvalsts oficiālajā valodā, ir saderīgs ar Savienības tiesībām, **ja vien šo tiesisko regulējumu attaisno ar nacionālās identitātes aizsardzību saistīti apsvērumi, proti, tas ir nepieciešams leģitīmā mērķa aizsardzībai un ir samērīgs ar to.**

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums tāpat ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106

Palieciēt ar mums!

